

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

I. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός

Τό άμάρτημα τής μητρός μου (απόσπασμα)

Ένθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανυκτέρευσις.

Τό ἀμυδρόν φῶς τῶν ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου λύχνων, μόλις ἐξαρκοῦν νά φωτίσῃ αὐτό καί τās πρό αὐτοῦ βαθμίδας¹, καθίστα τό περὶ ἡμᾶς σκότος ἔτι ὑποπτότερον καί φοβερώτερον, παρὰ ἐάν ἡμεθα ὅλως διόλου εἰς τὰ σκοτεινά.

Ὅσάκις τό φλογίδιον μιᾶς κενδήλας ἔτρεμε, μοί ἐφαίνετο, πῶς ὁ Ἅγιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι εἰκόνης ἤρχιζε νά ζωντανεύῃ, καί ἐσάλευε, προσπαθῶν ν' ἀποσπασθῇ ἀπό τās στανίδας καί καταβῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μέ τὰ φαρδυνά καί κόκκινά του φορέματα, μέ τόν στεφανόν περὶ τήν κεφαλήν, καί μέ τοὺς ἀτενεῖς² ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καί ἀπαθούς προσώπου του.

Ὅσάκις πάλιν ὁ ψυχρός ἀνεμός ἐσούριζε διά τῶν ὑψηλῶν παραθύρων, σείων θορυβωδῶς τās μικράς αὐτῶν ὑέλους ἐνδομίζον, ὅτι οἱ περὶ τήν ἐκκλησίαν νεκροί ἀνερχοῦντο τοὺς τοίχους καί προσεπάθουν νά εἰσδύσωσιν εἰς αὐτήν. Καί τρέμων ἐκ φρίκης, ἔβλεπον ἐνίοτε ἀντικρὺ μου ἓνα σκελετόν, ὅστις ἤπλωνε νά θερμάνῃ τās ἀσάρκους τοῦ χείρας ἐπὶ τοῦ «μαγκαλίου», τό ὁποῖον ἔκαιε πρό ἡμῶν.

Καί ὅμως δέν ἐτόλμων νά δηλώσω οὐδέ τήν παραμικροτέραν ἀνησυχίαν. Διότι ἡγάπων τήν ἀδελφήν μου, καί ἐθεώρουν μεγάλην προτίμησιν νά εἶμαι διαρκῶς πλησίον της καί πλησίον τῆς μητρός μου, ἥτις χωρὶς ἄλλο θά μέ ἀπέστελλεν εἰς τόν οἶκον, εὐθύς ὡς ἤθελεν ὑποπτευθῇ ὅτι φοβοῦμαι.

¹ Σκαλιά, σκαλοπάτια.

² Έντονους.

Υπέφερον λοιπόν καί κατά τās ἐπομένας νύκτας τās φοικιάσεις ἐκεῖνας μετά ἀναγκαστικῆς στωικότητος καί ἐξετέλουν προθύμως τὰ καθήκοντά μου, προσπαθῶν νά καταστῶ ὅσον τό δυνατόν ἀρεστότερος.

Ἦναπτον πῦρ, ἔφερον νερόν καί ἐσκούπιζα τήν ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο καθημερινή. Τās ἑορτάς καί Κυριακάς, κατά τόν ὄρθρον, ἐχειροαγῶγουν τήν ἀδελφήν μου, νά σταθῇ κάτω ἀπό τό εὐαγγέλιον, τό ὁποῖον ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργός ἀπό τῆς Ὁραίας Πύλης. Κατά τήν λειτουργίαν, ἤπλωνα χαμαί τό «χράμι»³, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἔπιπτεν ἡ ἀσθενής πρόμυτα⁴, διά νά περάσουν τὰ Ἅγια ἀπό ἐπάνω της. Κατά δέ τήν ἀπόλυσιν, ἔφερον τό προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἱεροῦ θύρας, διά νά γονατίξῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς πού νά «ξεφορέσῃ ὁ

παππᾶς ἐπάνω της»⁵ καί νά τῆς σταυρώσῃ τό πρόσωπον μέ τήν Λόγχην, ψιθυρίζων τό «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνηρέθῃ ἡ τυραννίς, ἐπατήθῃ ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ.».

Καί εἰς ὅλα ταῦτα μέ παρηκολούθει ἡ πτωχή μου ἀδελφή μέ τήν ὠχράν καί μελαγχολικὴν τῆς ὄψιν, μέ τό ἀργόν καί ἀβέβαιον βῆμά της, ἐλκύουσα τόν οἶκτον τῶν ἐκκλησιαζομένων καί προκαλοῦσα τάς εὐχάς αὐτῶν ὑπὲρ ἀναρρώσεώς της ἀναρρώσεως, ἥτις δυστυχῶς ἤρχει νά ἐπέλθῃ.

Ἀπ' ἐναντίας, ἡ ὑγρασία, τό ψῦχος, τό ἀσύνηθες καί, μά τό ναί, φρικαλέον τῶν ἐν τῷ ναῷ διανοητικερέψεων δέν ἤργησαν νά ἐπιδράσουν βλαβερῶς ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἤρχισε νά ἐμπνέῃ τώρα τοὺς ἐσχάτους φόβους.

Ἡ μήτηρ μου τό ἠγγόησε, καί ἤρχισε, καί ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, νά δεικνύῃ θλιβεράν ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅ,τι δέν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀσθενής. Δέν ἤνοιγε τά χεῖλη της πρὸς οὐδένα πλέον, εἰ μὴ πρὸς τὴν Ἀννιώ καί πρὸς τοὺς ἀγίους, ὡς ἀκίς ἐπροσηύχετο.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπλησίασα ἀπαρατήρητος, ἐνῶ ἔκλαιε γονυπετὴς πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Σωτῆρος.

- Πάρε μου ὅποιο θέλεις, ἔλεγε, καί ἄφησέ μου τό κορίτσι. Τό βλέπω πὺς εἶναι γιὰ νά γένῃ. Ἐνθυμήθηκες τὴν ἁμαρτίαν μου καί ἐβάλθηκες νά μοῦ πάρῃς τό παιδί, γιὰ νά μέ τιμωρήσῃς. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

³ Μάλλινο σεντόνι, κροσσοτό κλιννοσκεπάσμα.

⁴ Μπροῦμντα.

⁵ Να βγάλει το πετραχήλι καὶ νὰ το τοποθετήσῃ στο κεφάλι της.

Μετά τινὰς στιγμὰς βαθείας σιγῆς, καθ' ἣν τά δάκρυά της ἠκούοντο στάζοντα ἐπὶ τῶν πλακῶν ἀνστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας, ἐδίστασεν ὀλίγον, καί ἔπειτα ἐπρόσθεσεν·

- Σοῦ ἔφερα δύο παιδιά μου στὰ πόδια σου... χάρισέ μου τό κορίτσι!

Ὅταν ἤκουσα τάς λέξεις ταύτας, παγερά φοβικὰς διέτρεξε τά νεῦρά μου καί ἤρχισαν τά αὐτιά μου νά βοῖζουν. Δέν ἠδυνήθην ν' ἀκούσω περιπλέον. Καθ' ἣν δέ στιγμὴν εἶδον, ὅτι ἡ μήτηρ μου καταβληθεῖσα ὑπὸ φοβερᾶς ἀγωνίας, ἐπιπτεν ἀδρανῆς ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἐγὼ ἀντὶ νά θρασπῶ⁶ πρὸς βοήθειάν της, ἐπωφελήθην τὴν εὐκαιρίαν νά φύγω ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τρέχων ὡς ἑξαλλος καί ἐκβάλλων κραυγὰς, ὡς ἐάν ἠπεῖλει νά μέ συλλάβῃ ὁρατὸς αὐτὸς ὁ Θάνατος.

Οἱ ὁδόντες μου συνεκρούοντο ὑπὸ τοῦ τρόμου, καί ἐγὼ ἔτρεχον, καί ἀκόμη ἔτρεχον. Καί χωρὶς νά τό ἐννοήσω, εὐρέθην ἑξαφνα μακρὰν, πολὺ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἐστάθην νά πάρω τὴν ἀναπνοήν μου, κ' ἐτόλμῃσα νά γυρίσω νά ἰδῶ ὀπίσω μου. Κανεὶς δέν μ' ἐκυνήγει.

Ἦρχισα λοιπὸν νά συνέρχωμαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καί ἤρχισα νά συλλογίζωμαι.

Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τάς πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότητας καί θωπείας μου. Προσεπάθησα νά ἐνθυμηθῶ μήπως τῆς ἑπταισά ποτε, μήπως τὴν ἀδίκησα, ἀλλὰ δέν ἠδυνήθην. Ἀπεναντίας εὗρισκον, ὅτι ἀφ' ὅτου ἐγεννήθῃ αὐτὴ ἡ ἀδελφή μας, ἐγὼ, ὅχι μόνον δέν ἠγαπήθην, ὅπως θά τό ἐπεθύμουν, ἀλλὰ

τουτ' αυτό παρηγωνιζόμην όλονέν περισσότερον. Ἐνθυμήθην τότε, καί μοί ἐφάνη ὅτι ἐννόησα, διατί ὁ πατήρ μου ἐσυνήθιζε νά μέ ὀνομάζῃ «τό ἀδικημένο του». Καί μέ ἐπῆρε τό παράπονον καί ἤρχισα νά κλαίω. Ὡ! εἶπον, ἡ μητέρα μου δέν μέ ἀγαπᾷ καί δέν μέ θέλει! Ποτέ, ποτέ πλέον δέν πηγαίνω εἰς τήν ἐκκλησίαν! Καί διηυθύνθην πρὸς τήν οἰκίαν μας, περίλυπος καί ἀπηλπισμένος.

⁶ Να τρέξω.

II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A. Ἐχει υποστηρίχθῃ ἡ ἀποψη ὅτι ὁ Βιζυηνός προωθεῖ τήν ηθογραφία πρὸς τήν κατεύθυνση τῆς ψυχογραφίας. Το «Ἀμάρτημα τῆς μητρός μου», μάλιστα, εἶναι κατεξοχήν ψυχογραφικό διήγημα. Επαληθεύεται ὁ χαρακτηρισμός αὐτός ἀπό το πιο πάνω ἀπόσπασμα; Να δώσετε τρία παραδείγματα, σχολιάζοντάς τα.

Μονάδες 15

- B1. Βασικά χαρακτηριστικά του αφηγηματικού λόγου στο «Ἀμάρτημα τῆς μητρός μου» εἶναι, μεταξύ άλλων, ἡ περιγραφή, οἱ αναδρομές, ἡ προσήμανση καί ἡ αφήγηση σε πρότο πρόσωπο. Να ἐπισημάνετε (με ἓνα παράδειγμα γιά κάθε περίπτωση) τήν ὑπαρξη αὐτῶν τῶν χαρακτηριστικῶν στο συγκεκριμένο ἀπόσπασμα καί νά σχολιάσετε τή λειτουργία τους.

Μονάδες 20

- B2. «Ἡ ἀρρωστη Ἀννιώ παραμένει τὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλά οἱ πρωταγωνιστές τώρα εἶναι ἄλλοι: ἡ μητέρα καί ὁ ἀφηγητής γιος τῆς [...]». (Παν. Μουλλάς, «Εἰσαγωγή» [στο:] Γ. Μ. Βιζυηνός, *Νεοελληνικά Διηγήματα*, Αθήνα: Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» 1998, σ. ρδ'). Συμφωνεῖτε με τήν ἀποψη αὐτή; Να δικαιολογήσετε τήν ἀπάντησή σας.

Μονάδες 20

- Γ. «[...] Σοῦ ἔφερα δύο παιδιὰ μου στά πόδια σου... χάρισέ μου τό κορίτσι! [...] Κανείς δέν μ' ἐκυνήγει». Με βάση το πιο πάνω χωρίο, νά σχολιάσετε σε ἓνα κείμενο 120-140 λέξεων τήν ἀπήχηση λόγων τῆς μητέρας στο μικρό Γιωργή.

Μονάδες 25

- Δ. Να συγκρίνετε τὰ συναισθήματα που τρέφει ὁ συγγραφέας γιά τή μητέρα του στο ἀπόσπασμα που σας δόθηκε καί στο πιο κάτω ποίημά του.

Μονάδες 20

Στην αγιασμένη τῆς μαννούλας μου ἀγκαλιά

Για ευτυχία ἐμβήκα, γιά ζωῆς χαρά,
κ' ἐγώ σ' αὐτή τήν πλάσι, καθώς ἄλλοι
παιδί τήν ἔχω ἀδράξει μ' ελαφρά φτερά,
σε κάθε μόσχο, κάθε ἀνθό που θάλλει.
Κι ἀν ευτυχῇ κανένας δέν μ' ἐκάλει,

χαρά το είχα καν το βράδυ στη φωλιά
αμέριμνο να γέρνω το κεφάλι
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

Παλληκαράκι, πλιότερο από μια φορά
η ελπίδα και του πόθου η παραζάλη,
απ' της ζωής μ' εσύραν τα ρηχά νερά
και της ξανθής αγάπης μου τα κάλλη
η ευτυχία, μ' είπαν, θα προβάλη.
Μα, απέθανε η χαριτωμένη κοπελλιά,
και ναυαγός, ευρήκα παραγιάλι⁸
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

Λεβέντης, εξερρίζωνα τα γλυκερά
αισθήματα από την καρδιά που πάλλει
κι' ανοίπω της πικρής αλήθειας τη σπορά,
αχ, τότε, τότε ένα καρπό θα βγάλει.
Του βίου μ' εχονάτισεν η πάλη
λαχτάρησα ησυχία μια σταλιά,
μα δεν την έχω πια, να γείρω πάλι
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

Ω Φύσις, δέσποινά μου και μεγάλη,
δεν έχω πια στον κόσμο αυτό δουλειά.
Η αγάπη σου στον τάφο πια ας με βάλει,
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

(Τα Άπαντα του Γεωργίου Βίτση. Πρόλογος Σπύρου Μελά.
[...]. Αθήνα: Εκδοτικός οίκος «Βίβλος» [1955], σ. 723).

⁷ Ανθίζει, ανθοφορεί.

⁸ Περιγιάλι, ακρογιάλι, ακροθαλασσιά.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ